

ประเพณีประดิษฐ์และภาพชุมชนจินตกรรมในนครชุม*

Invent tradition and Imagined communities in Nakhon Chum

นิติกร สิงห์ลล (Nitikorn Singlor)**

บทคัดย่อ

ความรู้สึกโหยหาอดีตและความต้องการหวนกลับไปหาวิถีชีวิตท้องถิ่นในอดีตที่เคยรุ่งเรืองอีกครั้งหนึ่ง นำมาสู่การนำเอาประเพณีและวัฒนธรรมในอดีตกลับมาใช้ใหม่ ปัจจัยสำคัญหนึ่งคือการใช้วัสดุสิ่งของ และสถาปัตยกรรมเป็นตัวแทนเพื่อรื้อฟื้นภาพอดีตขึ้นมาอีกครั้ง ขณะนี้เองชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้มีการรวมตัวกันเพื่อทำการศึกษาประวัติศาสตร์ในชุมชนของตนเอง เพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชน และใช้ศักยภาพของพื้นที่ช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนจากการพัฒนาย่านตลาดเก่า และสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน

การศึกษาวិทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นคว้าข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบที่ว่างและรูปแบบสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดโหยหาอดีตและประเพณีประดิษฐ์ จากการศึกษาทฤษฎีของนักวิชาการทางสังคมศาสตร์เพื่อวิเคราะห์และระบอบองค์ประกอบของการเกิดประเพณีประดิษฐ์ในพื้นที่นครชุม การโหยหาอดีตและความทรงจำร่วมของคนในชุมชนที่ทำให้เกิดจินตกรรมร่วมในสังคมชุมชนนครชุม การใช้พื้นที่วัฒนธรรมในอดีตถึงปัจจุบันและการใช้พื้นที่ในปัจจุบันที่เกิดจากการนำเอาประเพณีในอดีตมาใช้เพื่อการท่องเที่ยวในชุมชน

ผลของการออกแบบใน 2 ด้าน คือ(1) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ใช้สอยของพิพิธภัณฑ์กับเนื้อหาของบริบทในระดับภาพร่วมของชุมชนนครชุมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ในชุมชน และในระดับพื้นที่ตั้งของโครงการพิพิธภัณฑ์นครชุม เชื่อมต่อกันระหว่างพื้นที่ทางการค้า ย่าน ตลาด และพื้นที่ทางประวัติศาสตร์โดยรอบโครงการพิพิธภัณฑ์ เพื่อพิพิธภัณฑ์เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการรองรับกิจกรรมทางสังคม (2) ด้านการออกแบบอาคารที่ก่อรูปจากการนำเอาเอกลักษณ์รูปแบบสถาปัตยกรรมและภูมิปัญญาทางการก่อสร้างของชุมชนนครชุมมาพัฒนาต่อยอด ในงานโครงสร้างที่เกิดจากการประยุกต์โครงสร้างอาคารรูปแบบเดิมที่พบในนครชุม ผสมผสานกับรูปแบบที่ว่างของอาคารประเภทพิพิธภัณฑ์กับการใช้สอยร่วมสมัยเพื่อให้เกิดความลงตัวในแง่ของการออกแบบ ที่ไม่เกิดความแปลกแยกกันระหว่างอาคารรูปแบบเก่ากับอาคารออกแบบใหม่ และสัมพันธ์กับบริบทอาคารในพื้นที่

คำสำคัญ: ประเพณีประดิษฐ์ / จินตกรรม / โหยหาอดีต

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “พิพิธภัณฑ์นครชุม” อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. พินัย สิริเกียรติกุล
PINAI SIRIKIATIKUL, Ph.D..

** นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,
Master of Architecture (Thai Architecture) at Faculty of Architecture, Silpakorn University(paperbird.nitikorn@gmail.com)

Abstract

Feeling, which is desired for the past of which people who wished to return back to their original life style, newly brought an Invented tradition back to a present time. One of the most important factors is a usage of objects, goods and especially architectures become a representative that could well revive the old image in the past. Meanwhile, Nakhon Chum community, the capital town of Kampangetch province, gathered membership to study about their historical community. The main specific purpose of Nakhon Chum community is to developing their community by using a various resources to value its economic income; for instance, establishing and upgrading the ancient market and many of attractive travel destinations that possibly invited a great number of tourists to visit their village.

A specific object for this thesis study is aimed to researching the information needed that certainly help to design a space and architecture style complying with a concept of “Nostalgia” and “Invent tradition” in a positive way. According to an academic theory, conducted by a social researcher, analyzed and identified many of configurations related to the invent tradition that happened in Nakhon Chum area. Desired the past and old memories recognition of people living in this community could create the imagined engagement among those who living in this community for a long time of life. Using this traditional area combined with the current living style could bring up a charming interest to all tourists visiting throughout the year.

The results of designing are appealing in two different ways. First is a relationship between using a museum’s space and contextual content in an overall outcome level of Nakhon Chum is abided by in the same way if compared with other travel destinations located in a surrounding area. Moreover, the location of Nakhon Chum museum’s project is connected among an ancient market, a business area and historic areas surrounding Nakhon Chum museum’s project. This advantage provides an opportunity to engage a various social activities in the nearest future. Second, building design, which adapted and blended a characteristic of an outstanding architecture and community knowledge, was developed and extended its building structure applied by the old architecture’s style that are usually seen in Nakhon Chum. Blending with an available space of a museum building accompanied by a modern spending theory could make a perfectly design that is not divided between an old building style with a new building design. This work is wonderfully related with other building located in the similar area.

บทนำ การใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมเพื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ประเพณีประดิษฐ์ในวัฒนธรรมไทย

ตลาดนำ ตลาด 10 ปี และพิพิธภัณฑ์ชุมชนเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมากทั้งจากชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่โยยหาอดีตและต้องการเสพความเป็นอดีตชั่วครั้งชั่วคราว ส่งผลให้เกิดประเพณีประดิษฐ์ในรูปแบบต่างๆ เกือบทุกแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยเพื่อตอบสนองความต้องการโยยหาอดีตนั้น ดังจะเห็นได้ว่าจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนำไปสู่กระแสการฟื้นฟูวัฒนธรรมในท้องถิ่นเพื่อที่จะทำให้ท้องถิ่นหรือชุมชนกลับมามีชีวิตชีวา และสะท้อนความสัมพันธ์และเชื่อมโยงอดีตของคนในชุมชน โดยการท่องเที่ยวรูปแบบนี้นิยมหยิบยกเอาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนมาเป็นองค์ประกอบของงาน โดยให้ความหมายและเสนอว่าเป็นวิถีชีวิตที่ดำเนินต่อเนื่องมายาวนานการรื้อฟื้นประเพณีต่างๆ ในงานวัฒนธรรม การแสดงท้องถิ่นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ประเพณีและกิจกรรมเหล่านั้นล้วนเป็นอดีตที่ถูกนำมาสร้างใหม่เพื่อให้เป็นอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น ให้กลายเป็นกิจกรรมเพื่อความบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ จนกลายเป็นการรื้อฟื้นประเพณีเพื่อนักท่องเที่ยวแทนที่จะเป็นประเพณีที่เน้นด้านพิธีกรรมและการสืบทอด

แต่เมื่อลองพิจารณาประเพณีและวัฒนธรรม¹ ทั้งเก่าและใหม่ต่างก็เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์ ปรากฏการณ์ประเพณีประดิษฐ์มักจะปรากฏเด่นชัดในเชิงสังคมที่เผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสู่ยุคทันสมัย ประเด็นในปัจจุบันคือการนำเอาอดีตมาประดิษฐ์ใหม่และผนวกรวมกับประเพณีปัจจุบันให้อยู่ภายใต้รูปแบบของกฎระเบียบข้อปฏิบัติ เช่น ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม เรื่องเล่า ตำนาน คติชน ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมสัญลักษณ์ต่างๆ ที่เรียกว่าวัตถุทางวัฒนธรรมที่มีความเด่นชัดในแง่ของการอ้างอิงประเพณีในอดีตที่สืบทอดกันมาในสังคม เป็นที่ยอมรับโดยปริยายเพื่อรับใช้สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในปัจจุบันที่เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อีกส่วนคือวัตถุทางวัฒนธรรมที่ไม่ได้สัมพันธ์กับอดีตของสังคมหรือเป็นประเพณีดั้งเดิมในสังคมแต่ไม่ได้มีการสืบทอดกันมาในช่วงระยะเวลาหนึ่งถึงปัจจุบันถูกนำมาอ้างอิงใหม่ ก็ถือเป็นสร้างประเพณีประดิษฐ์ในปัจจุบันเช่นกัน เพียงแต่การประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมนี้มักเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น กรณีการอ้างอิงอดีตของพื้นที่สังคมอื่นนำมาสร้างประเพณีประดิษฐ์เสริมเติมแต่งสังคมของตน แต่ประเพณีนั้นจะถูกสร้างหรือนำกลับมาสร้างใหม่ในปัจจุบันไม่ได้ถ้าขาดแรงผลักดันในสังคมทำให้ประเพณีนั้นเกิดขึ้น ชุมชนในจินตกรรม² จึงเป็นเหตุผลของปรากฏการณ์ทางสังคมที่ทำให้เกิดแรงผลักดันเพราะชุมชนเกิดจากการปลุกฝังหล่อหลอมทางสังคม การศึกษามวลชน มีสำมะโนประชากร พิธีกรรมมือดีร่วมกัน จินตกรรมทางศาสนาและพิธีกรรมทางศาสนา เทคโนโลยีสิ่งพิมพ์ หรือการสร้าง อัตลักษณ์ต่างๆ มีสำนักหรือความรู้สึกของเพื่อนร่วมชุมชน ชุมชนในจินตกรรม

¹ Hobsbawm Eric., and Reger Torence (Ed.). (1984). *The Invention of Tradition*. Cambridge University Press.

อ้างอิงใน ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. (2542). “บทความการประดิษฐ์สร้างประเพณีประวัติศาสตร์ของปัจจุบัน.” *ศิลปวัฒนธรรม* 21, 1 (พฤศจิกายน): 77-82.; เองริท ฟิงประชา. (2545) “พระราชูปถัมภ์ประเพณีประดิษฐ์แห่งวัดศรีชะทอง.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต สาขาวิชามนุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. หน้า14-19.

² เบนเนดิก แอนเดอร์สัน. (2552). *ชุมชนในจินตกรรม บทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและการแพร่ขยายของชาตินิยม*. แปลจาก *Imaged Communities Reflection on the Origin and Spread of Nationalism*, แปลโดย ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.

นี้เองจึงเป็นการรวมของกลุ่มคนตัวที่เชื่อว่าตัวเองมีอดีตร่วมกันมีวิถีคิดหรือรวมกันทำกิจกรรมทางสังคมในลักษณะของการโหยหาอดีตร่วมกัน

ในขณะที่เอง ชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชรปัจจุบันได้มีการรวมกลุ่มคนภายในชุมชนเพื่อทำการวิจัยในถิ่นฐานของตนเอง โดยมีสภาวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชรเป็นหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนให้เกิดขึ้น เพื่อทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมในชุมชนของตนเองขึ้นมาเพื่อรวมกันสร้างความเข้าใจให้กับคนรุ่นใหม่และยังนำความรู้เหล่านั้นมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจและร่วมกันดำรงกิจกรรมของท้องถิ่นเอง สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในการรักษาคุณค่าวัฒนธรรมที่ดีไว้และเพิ่มศักยภาพของพื้นที่ช่วยเพิ่มเศรษฐกิจให้กับชุมชน คำถามคือ(1) ชุมชนนครชุมนำอดีตมารับใช้ปัจจุบันอย่างไร (2) ชุมชนนครชุมมีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้เกิดเป็นชุมชนในจินตกรรมและประเพณีประติษฐานทางวัฒนธรรมหรือมีแนวโน้มที่จะเกิดประเพณีประติษฐานหรือไม่ (3) ในการออกแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนจะมีการรูปแบบจัดการอย่างไร เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับบริบทของชุมชนและพื้นที่จัดกิจกรรมในเชิงโหยหาอดีตชุมชนในจินตกรรมและประเพณีประติษฐาน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านพื้นที่ชุมชนในปัจจุบันใช้ประเพณีประติษฐานและวัฒนธรรมปรากฏอยู่ในพื้นที่และปรากฏการณ์โหยหาอดีตที่มีผลต่อการใช้พื้นที่ของชุมชนนครชุม
2. เพื่อศึกษาหากระบวนการที่เหมาะสมในการนำเอาประเพณีประติษฐานทางวัฒนธรรมทั้งในอดีตและปัจจุบันของพื้นที่นครชุม มาสู่การออกแบบสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับย่านกิจกรรม บริบททางศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนนครชุมยึดหยุ่นสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลง ตามความต้องการของคนในพื้นที่นครชุมเพื่อนำปรับใช้พัฒนาเป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
3. เพื่อศึกษาการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในพื้นที่เพื่อการบูรณะสถาปัตยกรรมของชุมชนนครชุมในอนาคต
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและเทคนิคการสื่อสารเนื้อหาที่เหมาะสม

ขอบเขตของพื้นที่การศึกษา

หมู่ที่ 5 บ้านปากคลองเหนือ ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีการศึกษา

1. รวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร ทั้งเอกสารชั้นต้นจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารชั้นรองจากวิทยานิพนธ์ หนังสือ เอกสารวิชาการ โดยเนื้อหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในหัวข้อวิจัยนี้แบ่งออกได้ดังต่อไปนี้
 - 1.1 ภูมิหลังทางด้านประวัติศาสตร์ชุมชนนครชุมริมคลองสวนหมากที่เริ่มปรากฏการทำไม้
 - 1.2 ประเพณีประติษฐาน วัฒนธรรม และการโหยหาอดีตของคนนครชุมในปัจจุบัน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหาชุมชนนครชุม
 - 2.1 ศึกษาสำรวจภาคสนามเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องและส่งผลการออกแบบในพื้นที่ชุมชนนครชุม

- 2.2 ศึกษาแนวคิดชุมชนในกิจกรรมและประเพณีประติษฐานเพื่อใช้วิเคราะห์กิจกรรม ในชุมชนนครชุม
- 2.3 ศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุมชนนครชุม
- 2.4 ศึกษาความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม รูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่ชุมชนนครชุม
3. ขอบเขตด้านการศึกษาสถาปัตยกรรมในพื้นที่ชุมชนนครชุม
 - 3.1 ศึกษาวิเคราะห์ที่ตั้งของโครงการ บริบททางด้านกายภาพพื้นที่ชุมชนนครชุม
 - 3.2 ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมย้อนยุคย่านการค้าตลาดเก่า100ปีจากการศึกษาระณีศึกษา³ มีผลการใช้สอยพื้นที่อย่างไรและใช้พื้นที่ร่วมกับปัจจุบันอย่างไรเพื่อให้การออกแบบในโครงการให้มีความสอดคล้องกับย่านกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ชุมชนนครชุม
 - 3.3 ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบทางสถาปัตยกรรมในชุมชนนครชุม องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบโครงการพิพิธภัณฑ์นครชุม
 - 3.3.1 ทฤษฎีทางการจำแนกลักษณะรูปแบบเรือนไทยและเรือนไทยพื้นถิ่น สุนทรียศาสตร์⁴ ในการจัดองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมเพื่อให้เกิดความงาม
 - 3.3.2 กรณีศึกษาด้านการใช้สอยพิพิธภัณฑ์กับความทรงจำและพิพิธภัณฑ์บ้าน⁵ ศึกษาการรูปแบบการเกิดขึ้นของการใช้งานลักษณะต่างๆ ในพื้นที่พิพิธภัณฑ์
 - 3.3.3 ทฤษฎีเทคโนโลยีการก่อสร้างสถาปัตยกรรมอาคารเรือนไทยในนครชุม⁶ เพื่อให้เกิดการก่อสร้างสถาปัตยกรรมที่เหมาะสม และคงทน

กิจกรรมในชุมชนนครชุมที่เกิดจากประเพณีประติษฐานและภาพชุมชนจินตกรรม

จากการวิจัยเพื่อหาคำตอบจากคำถามในการวิจัยข้อที่ (1) และข้อที่ (2) พบว่าในพื้นที่ชุมชนนครชุมเกิดประเพณีประติษฐานและภาพชุมชนในจินตกรรมที่กระจายตัวอยู่ในกับพื้นที่แบ่งออกได้เป็น 4 หัวข้อดังนี้

³ ระวีวรรณ โอหารรัตน์มณี และวีระ สัจกุล. (2555). การใช้พื้นที่สาธารณะเป็นถนนคนเดินแบบตลาดนัดในเมืองของไทย. โครงการวิจัยสถาบันอาศรมศิลป์.

⁴ เถกิง พัฒโนภาส. (2540). *สัตยศาสตร์ กับ ภาพแทนความ*. ภาควิชาออกแบบสถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ; น. ณ ปากน้ำ[นามแฝง]. (2548). *แบบแผนบ้านเรือนในสยาม*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

⁵ ชูชาน เอ. เครน. (2557). *พิพิธภัณฑ์และความทรงจำ*. แปลจาก Museum and Memory แปลโดย ณรงค์ฤทธิ์ สุมาลี. เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://museum.msu.ac.th/wpcontent/uploads/2015/06/28.pdf>. ; มงคลรัตน์ หมดขอและ.

(2553) “การจัดพิพิธภัณฑ์ในเชิงไทยอดีต กรณีศึกษาการจัดบ้านพิพิธภัณฑ์.” วิทยานิพนธ์ศิลปกรรม ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ; โสว เลี่ยมแก้ว.(2528). *ความจำของมนุษย์ ทฤษฎีและการสอน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สยามมิตร.

⁶ ชัชวาล ธรรมสอน. (2544). *การศึกษาเรือนไทยภูมิปัญญาไทยจังหวัดกำแพงเพชร*. กำแพงเพชร: ฝ่ายเอกสารตำราวิชาการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ตารางที่ 1 ตารางสรุปกิจกรรมที่เกิดจากประเพณีประเพณีประติษฐานและจินตกรรมชุมชน

สถานที่	ที่ตั้ง	กิจกรรม	ชุมชนจินตกรรมและประเพณีประติษฐานที่เกิดขึ้นกับชุมชน
1. จินตกรรมที่เกิดจากศาสนา			
1. วัดสว่าง อารมณ	หมู่ที่ 5 ปาก คลองเหนือ ริมคลองสวน หมาก, คลอง แม่พล้อสาย เก่า และคลอง แม่พล้อสาย ใหม่	-ประกอบพิธีกรรม ทางศาสนา -กิจกรรมทาง ประเพณีและเทศกาล ในรอบปี -สมโภชหลวงพ่ อูโมงค์ -กิจกรรมประเพณี ทางน้ำ ลอยกระทง สาย	จินตกรรมที่เกิดจากศาสนาวัดสว่างอารมณ เป็นวัดที่ประดิษฐานหลวงพ่อูโมงค์ พระพุทธรูปสมัยชุมชนนครชุมและชุมชนปาก คลองเหนือให้ความเคารพนับถือมาตั้งแต่ อดีต วัดสว่างอารมณเป็นวัดที่ ช่างหม่อง พ่อค้าไม้ชาวกะเหรี่ยงและ นาย ขุนทวี ล้าซ่า ร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประดิษฐานหลวง พ่อูโมงค์และทดแทนวัดท่ามัน (วัดเดิมที่ ตั้งอยู่บริเวณตลาดนครชุมที่ถูกน้ำคลองสวน หมากเซาะตลิ่งจนศาลาวัดพังทลายลง) วัดท่า มันจึงเป็นที่สำคัญในศุนย์ร่วมจิตใจของคน หลากหลายชาติพันธุ์ขอบเขตจินตกรรมทาง ศาสนาและพิธีกรรมในทางศาสนาเดียวกัน
สถานที่	ที่ตั้ง	กิจกรรม	ชุมชนจินตกรรมและประเพณีประติษฐานที่เกิดขึ้นกับชุมชน
2. จินตกรรมร่วมที่เกิดจากสถาปัตยกรรมในชุมชน			
2.1 บ้านพะโป้	หมู่ที่ 5 ปาก คลองเหนือ ริมคลองสวน หมาก	-ปัจจุบันทรุมโทรม มาก ไม่สามารถเข้า ใช้งานได้ -เป็นที่รู้จักของคนใน กำแพงเพชรถ้ามี โอกาสมานครชุมก็จะ แวะเวียนมาชม (ภายนอก)บ้านพะโป้ เสมอ	จินตกรรมร่วมที่เกิดขึ้นบ้านพะโป้ ชาวกะเหรี่ยงพ่อค้าไม้ชาวคนสำคัญของ จังหวัดกำแพงเพชรในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ปัจจุบันสภาพทรุดโทรม แต่ยังคงตั้ง ตระหง่านอยู่ริมคลองสวนหมากที่เป็นทั้ง จินตกรรมของความสวยงาม ของตัวสถาปัตยกรรมแบบเรือนปั้นหย่า 2 ชั้น ช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 ตอนปลายถึงช่วงต้น รัชกาลที่ 6 ⁷ รวมทั้งเป็นจินตกรรมที่เกี่ยวข้อง

⁷ น. ณ ปากน้ำ[นามแฝง]. (2548). แบบแผนบ้านเรือนในสยาม.

		-เป็นสถานที่ศึกษา สถาปัตยกรรมของ นักเรียนนักศึกษาใน กำแพงเพชร -เป็นสถานที่ทำทาสี สิ่งลึกลับภายในบ้าน ปัจจุบันมีการห้าม ปราม	กับกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการเทคโนโลยีการ พิมพ์จากหนังสือนิยายทุ่งมหาธาตและ ภาพยนตร์ทุ่งมหาธาตเพราะมีฉากหนึ่งใน เนื้อหาของเรื่อง
2.2 บ้านเก่า ในตลาดนคร	หมู่ที่ 5 ปาก คลองเหนือ ย่านการค้า นครชุม	-เป็นที่อยู่อาศัย -เป็นฉากบรรยากาศ เมื่อมีการจัดงาน ตลาดย้อนยุค	กิจกรรมชุมชนที่เกิดจากสถาปัตยกรรมใน ชุมชนความสัมพันธ์กันระหว่างการค้าทาง สถาปัตยกรรมกับความทรงจำร่วมทางสังคม ของผู้คนในชุมชนนครชุมและผู้เข้ามาในพื้นที่ ตลาดย้อนยุคนครชุม ความเก่าแก่ของ สถาปัตยกรรมซึ่งเสมือนบรรยากาศอดีต ของชุมชน
3.กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการเทคโนโลยีการพิมพ์			
3.โรง ภาพยนตร์	หมู่ที่ 5 ปาก คลองเหนือ ย่านการค้า นครชุม บริเวณ สถานที่จัด งานตลาดย้อน ยุคนครชุม	-ไม่ได้มีการใช้สอย ใดๆ เพราะอาคาร เก่าและทรุดโทรม พอสมควร -ปัจจุบันมีการ ดัดแปลงอาคาร บางส่วนทำเป็น สำนักงานพืชผลทาง การเกษตร	กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการเทคโนโลยีการ พิมพ์จากหนังสือนวนิยายทุ่งมหาธาตที่เป็น เสมือนบันทึกเหตุการณ์ของชุมชนนครชุมใน รูปแบบนิยายและนำมาสู่กิจกรรมที่เกิดจาก ภาพยนตร์ในเวลาต่อมาเมื่อเทคโนโลยีและ อุตสาหกรรมด้านการถ่ายทำภาพยนตร์ รุ่งเรือง ในปี 2513
สถานที่	ที่ตั้ง	กิจกรรม	ชุมชนกิจกรรมและประเพณีประติมากรรมที่ เกิดขึ้นกับชุมชน
4.กิจกรรมที่เกิดจากประเพณีประติมากรรมในงานตลาดย้อนยุคนครชุม			

4.ตลาด ย้อนยุคนคร พนม	หมู่ที่ 5 ปากคลอง เหนือ ย่าน การค้า นครชุม	-ย่านการค้าใน นครชุม -การแสดง ศิลปวัฒนธรรม -กิจกรรมตลาดย้อน ยุค ถนนวัฒนธรรม ในวันเสาร์-อาทิตย์ แรกและท้ายเดือน	กิจกรรมที่เกิดจากประเพณีประเพณีประเพณีนำเอา วัฒนธรรมชุมชนและอดีตที่ผ่านมาส่วนร่วมกัน นำมาสู่การรื้อฟื้นและโยกย้ายอดีตของชุมชน ในการสร้างเสริมเศรษฐกิจให้กับชุมชนใน เรื่องของการจัดงาน ตลาดย้อนยุคนครชุม และถนนทางวัฒนธรรม
-----------------------------	--	---	--

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงตำแหน่งสถานที่กิจกรรมที่เกิดจากชุมชนกิจกรรมและประเพณีประเพณีประเพณีใน
นครชุม ที่มา (นิตกร สิงห์หล่อ ตรวจสอบวันที่ 18 มกราคม 2558)

เมื่อพิจารณาจากสถานที่ตั้งของพื้นที่กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากประเพณีประเพณีประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนแล้ว
คำถามในการวิจัยข้อที่ (3) ในการออกแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่เพื่อกิจกรรมโยกย้ายอดีตจะ
มีการจัดการอย่างไร มีการจัดเก็บและสื่อสารอย่างไรต่อคนในพื้นที่และคนภายนอกที่เข้ามาชมกิจกรรม เพื่อให้
การออกแบบพิพิธภัณฑ์นี้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากประเพณีประเพณีประเพณีและภาพ
ชุมชนวัฒนธรรมในนครชุม จากการลงพื้นที่ศึกษาการจัดการยังไม่เป็นรูปธรรมที่ส่งเสริมกิจกรรมในตลาดย้อนยุค
นครชุม ความไม่เพียงพอทางด้านสถานที่จัดงานที่คับแคบอัดอัดไม่ส่งเสริมกิจกรรมในตลาดย้อนยุค การคมนาคม
เข้าถึงไม่สะดวกและระบบจัดการตลาดที่เหมาะสม เช่น ขยะและห้องน้ำยังไม่สามารถใช้ทรัพยากรในพื้นที่อื่นอย่าง
เต็มพื้นที่⁸ ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดการวางผังเชื่อมต่อกันระหว่างตลาดย้อนยุคนครชุมกับสถานที่กิจกรรมทาง
ประเพณีประเพณีประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนในนครชุม เพื่อกระจายผู้เข้าใช้ไม่ให้เกิดกระจุกตัวอยู่กับพื้นที่ตลาดนครชุม

⁸ เพชรา บุคสีทา. (2552). การจัดการตลาดการท่องเที่ยวนครชุมจังหวัดกำแพงเพชร. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. หน้า 136.

เพียงจุดเดียวส่งผลให้เกิดการเข้าถึงพื้นที่ได้หลายเส้นทางมากขึ้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งขณะจัดงานและการเข้าถึงพื้นที่ในการชีวิตประจำวันของคนในชุมชน และความเหมาะสมเรื่องขนาดของอาคารที่ไม่ใหญ่โตจนเกินไป ทำลายบริบทอาคารในพื้นที่

แนวคิดในการวางผัง

แนวคิดจากวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบวางผังส่วนต่างๆ ของโครงการ

1. พื้นที่ลานเอนกประสงค์วัดสว่างอารมณ์
2. วัดสว่างอารมณ์
3. พื้นที่ตั้งพิพิธภัณฑ์การทำไม้ครุฑ
4. พื้นที่ตั้งบ้านพะโป้ บูรณะอาคารและใช้พื้นที่ภายในเป็นพิพิธภัณฑ์จัดแสดงเรื่องพะโป้พ่อค้าไม้
5. พื้นที่ตั้งตลาดย้อนยุคนครชุม

1. กระเช้าเชื่อมข้ามคลองสวนหมาก
2. สะพานข้ามคลองแม่ปล้อสายเก่า

ภาพที่ 2 ภาพแนวคิดของการวางผังการเชื่อมต่อของพิพิธภัณฑ์นครชุมและพื้นที่กิจกรรมที่เกิดจากชุมชน จินตกรรมและประเพณีประดิษฐ์ในนครชุม

ที่มา (นิตินกร สิงห์ล่อ ตรวจสอบร่างครั้งที่ 2 วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558)

1. สร้างการเชื่อมต่อริมคลองสวนหมาก (เส้นสีแดง) ระหว่างพื้นที่ตั้งโครงการกับพื้นที่ข้างเคียงทั้งที่เป็นการเชื่อมต่อทางกายภาพและทางสายตา สร้างทางสัญจรเชื่อมต่อกับพื้นที่ฝั่งตรงข้ามของคลองสวนหมากซึ่งเป็นที่ตั้งของตลาดย้อนยุคนครชุม (จุด B)

2. ตัวอาคารวางผังอาคารพิพิธภัณฑการทำให้ในพื้นที่หมายเลข 3 วางผังไปตามแนวของคลองสวนหมากให้อาคารโอบล้อมลานกิจกรรมกลางแจ้งที่มีระดับพื้นที่แตกต่างกันระหว่างพื้นที่ภายในและภายนอกอาคาร พื้นที่ภายนอกและภายในจะถูกเชื่อมต่อกันด้วยทางสัญจรที่สามารถเข้าถึงภายในอาคารที่มีความสนใจเฉพาะได้เลย

3. ส่วนของพื้นที่ว่างด้านหน้าของอาคารพิพิธภัณฑการทำให้พื้นที่หมายเลข 3 เป็นเส้นทางเดินขนานไปกับคลองสวนหมาก (เส้นสีแดง) ที่เชื่อมต่อระหว่างบ้านพะโป้พื้นที่หมายเลข 3 และพิพิธภัณฑการทำให้พื้นที่หมายเลข 4 และสะพานข้ามคลองแม่ปล้อสายเก่า (จุด A) เพื่อข้ามไปยังวัดสว่างอารมณ์

4. เก็บต้นไม้ขนาดใหญ่ในพื้นที่หมายเลข 3 บ้านพะโป้ และพื้นที่หมายเลข 4 พิพิธภัณฑการทำให้ไม้คงไว้ในพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์จากร่มเงาและพืชผลจากต้นไม้เช่นเดิม

5. ส่วนเสริมการบริการตลาดย้อนยุคอาคารภายในพื้นที่หมายเลข 5 จะแทรกอยู่ในกลุ่มอาคารที่ทำการปรับปรุงใหม่เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของพิพิธภัณฑภายในตลาดย้อนยุคนครชุม ดังนี้

5.1 ส่วนกิจกรรมชมรมตลาดย้อนยุคนครชุมจะรวมอยู่กัส่วนจัดแสดงหมุนเวียนของตลาดนครชุม

5.2 จุดบริการห้องน้ำสาธารณะจะแบ่งออกเป็น 2 เนื่องจากลักษณะของถนนที่ใช้จัดงานเป็นรูปตัว L กระจายตัวออกไปเพื่อความเหมาะสมของการใช้พื้นที่ จุดส่วนบริการห้องน้ำจุดที่ 1 จะอยู่ภายในโรงภาพยนตร์ เพื่อบริการสาธารณะให้กับผู้เข้าใช้ในที่อยู่ในบริเวณสามแยกตลาดนครชุม ส่วนบริการห้องน้ำจุดที่ 2 อยู่ด้านหลังอาคารจัดแสดงนิทรรศการครุมาลัย ชูพินิจ เพื่อบริการสาธารณะให้กับผู้เข้าใช้ในที่อยู่ในบริเวณถนนจากตลาดเข้าถึงบริเวณสามแยกตลาดนครชุม

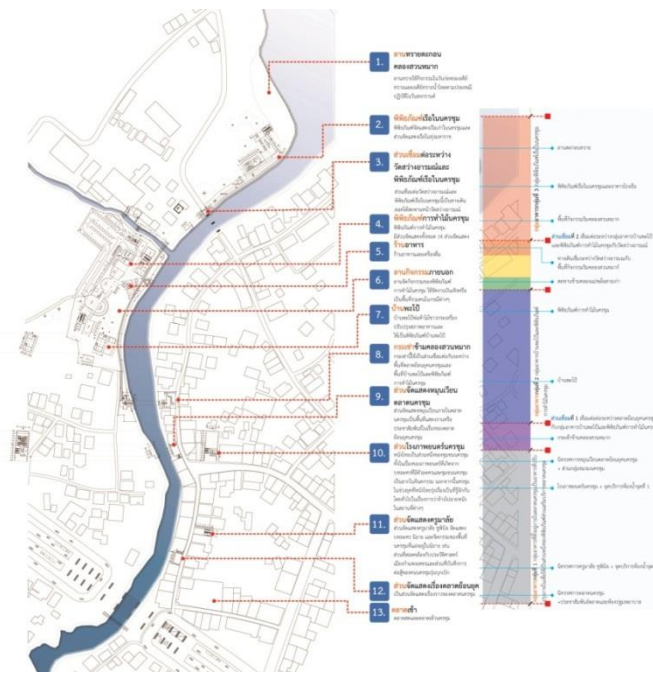
5.3 จุดรวมขยะและคัดแยกของตลาดนครชุมจะอยู่บริเวณสามแยกตลาดนครชุม

5.4 ประชาสัมพันธ์และห้องพยาบาลรวมอยู่กันิทรรศการตลาดนครชุม

5.5 จุดเชื่อมต่อของสถานีกระเช้า (จุด B) นอกจากจะเป็นจุดข้ามคลองสวนหมากแล้วยังเป็นพื้นที่จอดรถมอเตอร์ไซด์และจักรยาน เพื่อลดความลุดความแออัดและการจอดรถกีดขวางร้านค้าหรือทางเดินภายในบริเวณตลาดย้อนยุค

กลุ่มอาคารพิพิธภัณฑที่ทำการออกแบบ

จากแนวคิดในการวางผังเพื่อเหมาะสมของการจัดแสดงของพิพิธภัณฑเนื้อหาในการจัดแสดงจึงถูกกระจายไปตามตำแหน่งของกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากจินตกรรมชุมชนเพื่อให้อาคารพิพิธภัณฑเป็นส่วนหนึ่งของบริบทชุมชนและไม่เกิดการแปลกแยก

ภาพที่ 3 ผังบริเวณตำแหน่งการออกแบบอาคารภายในพื้นที่ชุมชนนครชุมพิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุม
ที่มา (นิติกร สิงห์ล่อ ตรวจสอบขั้นสุดท้ายวันที่ 22 พฤษภาคม 2558)

จากแนวคิดในการวางผังกระจายการออกแบบออกเป็น 5 กลุ่มอาคารดังนี้

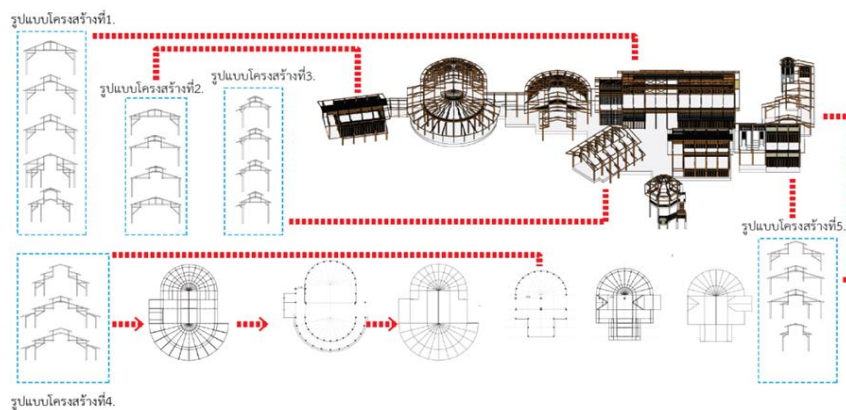
1. กลุ่มอาคารกลุ่มที่ 1 กลุ่มอาคารที่ตั้งอยู่ภายในตลาดนครชุมเป็นอาคารที่ปรับปรุงภายในเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของพิพิธภัณฑ์ส่วนเสริมบริการตลาดนครชุม ดังนี้
 - 1.1 นิทรรศการหมุนเวียนตลาดย้อนยุคนครชุมและส่วนกลุ่มชมรมนครชุม (หมายเลข 9)
 - 1.2 โรงภาพยนตร์นครชุมและจุดบริการห้องน้ำจุดที่ 1 (หมายเลข 10)
 - 1.3 นิทรรศการครุมาลัย ชูพินิจและจุดบริการห้องน้ำจุดที่ 2 (หมายเลข 11)
 - 1.4 นิทรรศการตลาดนครชุมและประชาสัมพันธ์ตลาด ห้องปฐมพยาบาล (หมายเลข 12)
2. ส่วนเชื่อมที่ 1 เชื่อมต่อระหว่างตลาดย้อนยุคนครชุมและกลุ่มอาคารบ้านพะโป้และพิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุมกระเช้าข้ามคลองสวนหมาก (หมายเลข 8)
3. กลุ่มอาคารกลุ่มที่ 2 กลุ่มอาคารบ้านพะโป้และพิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุม
 - 3.1 บ้านพะโป้ (หมายเลข 7)
 - 3.2 พิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุม (กลุ่มอาคารหมายเลข 4-6)
4. ส่วนเชื่อมที่ 2 เชื่อมต่อระหว่างกลุ่มอาคารบ้านพะโป้และพิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุมกับวัดสว่างอารมณ์ สะพานข้ามคลองแม่พล้อสายเก่า (หมายเลข 7)
5. กลุ่มอาคารกลุ่มที่ 3 กลุ่มพิพิธภัณฑ์เรือในนครชุมส่วนการจัดแสดงที่กระจายเนื้อหาแยกออกมาจากพิพิธภัณฑ์การทำไม้เพื่อความเหมาะสมของเนื้อหาที่ที่ตั้งของอาคารสัมพันธ์กับกิจกรรมทางน้ำที่เกิดขึ้น ณ บริเวณลานกิจกรรมทางน้ำวัดสว่างอารมณ์
 - 5.1 พิพิธภัณฑ์เรือในนครชุมและอาคารโรงเรือ (หมายเลข 2)
 - 5.2 พื้นที่กิจกรรมริมคลองสวนหมาก (หมายเลข 3)

5.3 พื้นที่จอดรถและลานเอนกประสงค์ขณะมีงานวัดสว่างอารมณ์

5.4 ลานตะกอนทรายประเพณีก่อเจดีย์ทรายน้ำไหล

งานออกแบบ (ยกตัวอย่างงานออกแบบ) อาคารพิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุม

แนวความคิดในการออกแบบอาคารวางตามแนวทิศเหนือทิศใต้ ขนานไปกับทิศทางการไหลของน้ำในคลองสวนหมาก การวางผังของอาคารเพื่อสร้างที่ว่างปิดล้อมลานกิจกรรมภายนอกอาคารที่เมื่อมีกิจกรรมการจัดงานย้อนยุคนครชุม อาคารพิพิธภัณฑ์ก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของฉากบรรยากาศให้กับกิจกรรมอีกส่วนหนึ่ง

ภาพที่ 4 แนวคิดการออกแบบอาคารพิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุมเกิดจากการออกแบบรูปแบบของโครงสร้างไม้ที่มีช่วงพาดกว้างที่พบในนครชุม นำมาออกแบบใหม่เป็น 5 รูปแบบเรียงต่อกันเพื่อก่อรูปอาคารที่มา (นิติกร สิงห์ล่อ ตรวจสอบขั้นสุดท้ายวันที่ 22 พฤษภาคม 2558)

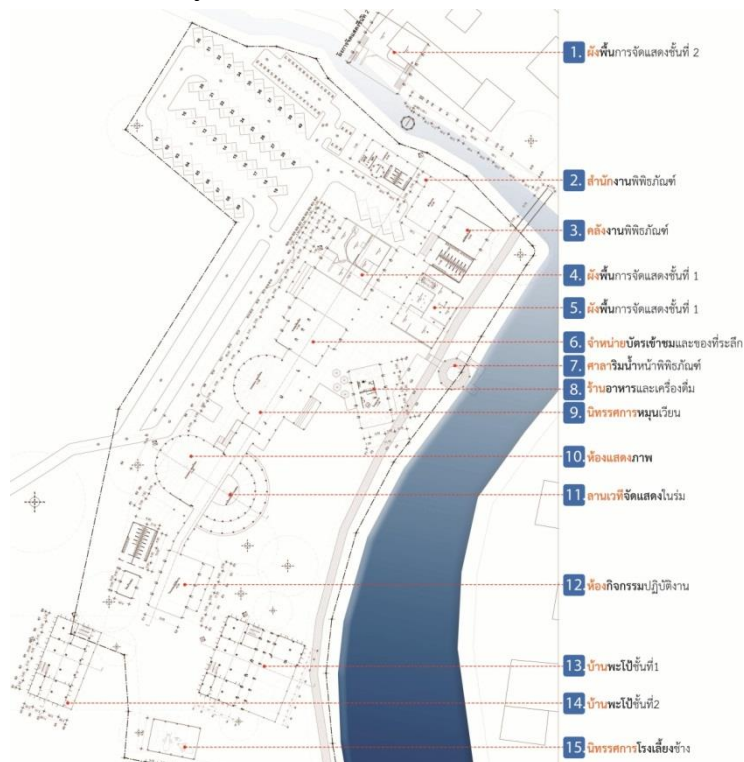
ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของตัวอาคาร ตัวอาคารเกิดจากการก่อรูปด้วยลักษณะรูปแบบโครงสร้างสร้างอาคารช่วงพาดกว้างที่เป็นภูมิปัญญาทางช่างในการก่อสร้างจากการทำไม้ของนครชุมในอดีต มีรูปลักษณะของอาคารแบบโรงสีข้าวและโรงเลื่อยไม้ในอดีตเพื่อให้เกิดจินตภาพทางสถาปัตยกรรมจากลักษณะของตัวอาคารและสัมพันธ์กันกับเนื้อหาของพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงเรื่องการทำไม้ในนครชุม ช่วงระบบโครงสร้างจะมีระยะเสาความกว้าง 3 เมตร X 15 เมตร และขนาดระยะ 3 เมตร X 12 เมตร ซึ่งเป็นระยะที่ได้มาจากระยะของช่วงเสาสถาปัตยกรรมในพื้นที่ เพื่อสร้างองค์ประกอบของโครงสร้างอาคารที่เรียงตัวซ้ำกันถี่ๆ ตัวของผนังอาคารต่างๆ ทั้งที่เป็นลายฉลุเป็นลวดลายของตัวผนัง ผนังสานเป็นลายขัดตะกละลายแก้วชิงดวง ระแนงไม้ที่เรียงตัวกันถี่ๆ ผนังลายตารางที่ได้ความบันเทิงใจมาจากการสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

ผังพื้นที่พิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุม

การจัดวางภายในคำนึงถึงการเข้าถึงของผู้เข้าใช้อาคารเป็นหลัก เพื่อสร้างการเข้าถึงจากเส้นทางการเข้าถึงตามความต้องการและเส้นทางที่ไม่ได้บังคับทางเดินให้ไปตามลำดับแต่สามารถเดินตามลำดับหรือข้ามลำดับและเลือกเฉพาะส่วนที่เฉพาะสนใจได้ อาคารแบ่งเป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ (1) ลานกิจกรรมภายนอกและส่วน

⁹ ชัชวาล ธรรมสอน.(2544). การศึกษาเรือนไทยภูมิปัญญาไทยจังหวัดกำแพงเพชร. กำแพงเพชร: ฝ่ายเอกสารตำราวิชาการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ลานแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้านภายในอาคาร (หมายเลข 11 ในรูป) (2) อาคารส่วนพิพิธภัณฑ์ (หมายเลข 4 และ 5 ในรูป) ส่วนที่ (1) คืออาคารมีลักษณะผังรูปโค้งภายในเป็นเวทีการแสดงอยู่ที่ตรงกลางอาคารทรงโค้งนี้เองจะทำให้สามารถชมการแสดงได้ทุกทิศทาง เพราะลักษณะการแสดงพื้นบ้านในนครชุมม์จะมีการตั้งวงการเล่นเป็นวงกลม อาคารนี้จึงถูกออกแบบมาเพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการเล่นและการเข้าถึงการรับชมการแสดง ส่วนที่ (2) คืออาคารในส่วนพิพิธภัณฑ์ซึ่งแยกเป็น 2 อาคารตามเนื้อหาของการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ในส่วนอาคารพิพิธภัณฑ์อาคารที่ 1 (หมายเลข 4 ในรูป) จัดแสดงในเนื้อหาของการจัดตั้งถิ่นฐานของตำบลนครชุมม์ และในส่วนอาคารพิพิธภัณฑ์อาคารที่ 2 (หมายเลข 5 ในรูป) จัดแสดงในเนื้อหาของการทำไม้ในป่าคลองสวนหมากและป่าทุ่งเศรษฐี

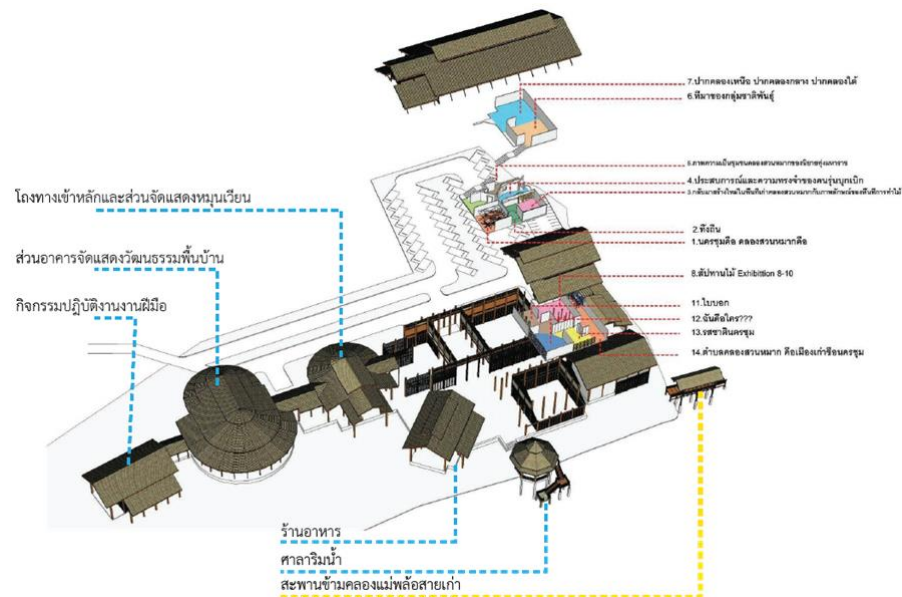
ภาพที่ 5 ผังพิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุมม์

ที่มา (นิติกร สิงห์ล่อ ตรวจสอบแบบขั้นสุดท้ายวันที่ 22 พฤษภาคม 2558)

ภาพ 3 มิติตำแหน่งของส่วนจัดแสดง

อาคารในส่วนพิพิธภัณฑ์ซึ่งแยกเป็น 2 อาคารตามเนื้อหาของการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ในส่วนอาคารพิพิธภัณฑ์อาคารที่ 1 จัดแสดงในเนื้อหาของการจัดตั้งถิ่นฐานของตำบลนครชุมม์ และในส่วน อาคารพิพิธภัณฑ์อาคาร

ที่ 2 จัดแสดงในเนื้อหาของการทำไม้ในป่าคลองสวนหมากและป่าทุ่งเศรษฐี

ภาพที่ 6 แสดงภาพ 3 มิติตำแหน่งของส่วนจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์การทำไม้
ที่มา (นิติกร สิงห์ล่อ ตรวจสอบแบบขั้นสุดท้ายวันที่ 22 พฤษภาคม 2558)

ทัศนียภาพภายในพิพิธภัณฑ์การทำไม้ นครชุม

1. ส่วนจัดแสดงที่ตัวอย่างที่ 1 นครชุมคือ? คลองสวนหมากคือ? เป็นส่วนจัดแสดงที่ 1 ของพิพิธภัณฑ์
การทำไม้ นครชุม

ภาพที่ 7 การจัดแสดงภายในนครชุมคือ? คลองสวนหมากคือ?
ที่มา (นิติกร สิงห์ล่อ ตรวจสอบแบบขั้นสุดท้ายวันที่ 22 พฤษภาคม 2558)

ภายในห้องจัดแสดงนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) จัดแสดงในเรื่องประวัติศาสตร์ที่มาของนครชุม
ตั้งแต่ยังเป็นเมืองทางประวัติศาสตร์โดยที่พื้นที่ของห้องจัดแสดงจะเป็นแผนที่ของชุมชนนครชุมในปัจจุบันและ
ด้านบนเป็นแผ่นโลหะฉลุเป็นแผนที่เมืองเก่านครชุมในประวัติศาสตร์ฉายทับลงมาด้วยแผนที่ในปัจจุบัน สามารถ
มองเห็นการซ้อนทับกันของแผนที่ทั้ง 2 ชุด สิ่งที่ต้องการนำเสนอคือจากการเข้ามาตั้งบ้านเรือนเพื่อทำไม้ในนคร
ชุมในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้นทำให้โบราณสถานและแนวกำแพงเมืองนครชุมได้ถูกทำลายไปจนไม่หลงเหลือให้เห็นใน
ปัจจุบันจากการขยายตัวของชุมชน ห้องจัดแสดงนี้ต้องการสร้างสร้างจินตกรรมจากแผนที่เก่าในประวัติศาสตร์

และแผนที่ชุมชนในปัจจุบันเพื่อสร้างความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของอดีตและปัจจุบันชุมชนนครชุมมีความเป็นมาอย่างไร ส่วนที่ (2) เนื้อหาในส่วนของคลองสวนหมากสายน้ำที่หล่อเลี้ยงคนในชุมชนนครชุมมาตั้งแต่ในอดีตและเป็นเส้นทางลำเลียงไม้ออกจากป่าในช่วงของการทำไม้พร้อมทั้งโรคและไข้ป่าที่มากับน้ำ

2. ส่วนจัดแสดงที่ตัวอย่างที่ 2 รสชาตินครชุมเป็นส่วนจัดแสดงที่ 13 ของพิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุม

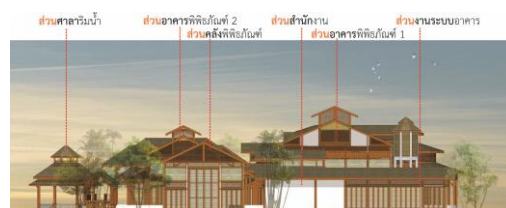
ภาพที่ 8 การจัดแสดงภายในส่วนจัดแสดงที่ 13 รสชาตินครชุม
ที่มา (นิติกร สิงห์ล่อ ตรวจสอบขั้นสุดท้ายวันที่ 22 พฤษภาคม 2558)

ในส่วนนี้เป็นส่วนห้องจัดแสดงที่ 13 ของพิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุมเป็นห้องจัดแสดงที่เล่าเรื่องวัฒนธรรมในการกินของคนในนครชุมและจะมีชั้นวางขวดโหลใส่เครื่องเทศ เครื่องปรุง ให้ได้ลองสัมผัส ลองสูดดมกลิ่นของเครื่องเทศ และใบเมี่ยงดองที่เป็นที่นิยมของคนนครชุมในการกิน

รูปด้านอาคารพิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุม รูปลักษณะของอาคารแบบโรงสีข้าวและโรงเลื่อยไม้ในอดีตใช้ลายฉลุไม้เป็นลวดลายของตัวผนัง ผนังสานเป็นลายขัดตะกั่ว ผนังลายแก้วชิงดวงและผนังระแนงไม้ที่เรียงตัวกันถี่ๆ ผนังลายตารางที่ได้ความบันเทิงใจมาจากการสานปดยกรรมพื้นถิ่นในนครชุม วัสดุของตัวอาคารเป็นวัสดุไม้เนื้อแข็งแต่งสีตามแบบธรรมชาติและคอนกรีตแบบหล่อในที่ในส่วนฐานรากอาคารถึงชั้นพื้นสีกอนกรีตแบบสีปูนเปลือย

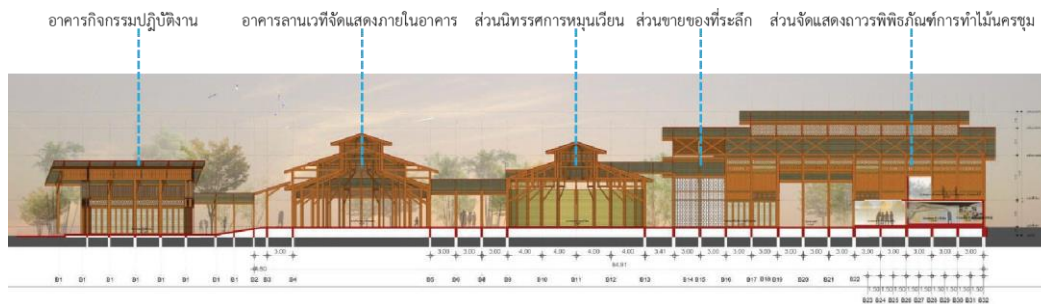
ที่ 9 รูปด้านทิศตะวันออกพิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุม

ภาพที่ 10 รูปด้านทิศเหนือพิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุม
ที่มา (นิติกร สิงห์ล่อ ตรวจสอบขั้นสุดท้ายวันที่ 22 พฤษภาคม 2558)

รูปตัดอาคารพิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุม

รูปตัดตามยาวอาคารพิพิธภัณฑ์การทำไม้แสดงพื้นที่การใช้สอยภายในและรูปแบบของโครงสร้างไม้ที่ใช้ในการออกแบบอาคาร

ภาพที่ 11 รูปตัดตามยาวอาคารพิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุม
ที่มา (นิติกร สิงห์ล่อ ตรวจสอบขั้นสุดท้ายวันที่ 22 พฤษภาคม 2558)

ภาพที่ 12 แสดงภาพ 3 มิติรูปตัดโครงสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์การทำไม้นครชุมและรูปแบบของผนังอาคาร
ตำแหน่งของผนังลายแก้วชิงดวงและผนังระแนงไม้ที่เรียงตัวกันถี่ๆ ผนังลายตาราง
ที่มา (นิติกร สิงห์ล่อ ตรวจสอบขั้นสุดท้ายวันที่ 22 พฤษภาคม 2558)

แบบจำลองพิพิธภัณฑ์นครชุม

ภาพที่ 13 โมเดลพิพิธภัณฑน์นครชุม

ทิมา (นิติกร สิงห์ลอ ตรวจสอบขั้นสุดท้ายวันที่ 22 พฤษภาคม 2558)

สรุป

ในการศึกษานี้ศึกษากระบวนการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยนั้นไม่ได้มีรูปแบบหรือเป็นแบบแผนเสมอไป สถาปัตยกรรมสามารถออกแบบให้สอดคล้องในมิติทางสังคมกับปรากฏการณ์เรื่องประเพณีประติมากรรมและชุมชนจิตรกรรมของคนนครชุมในอดีตมารับใช้ปัจจุบัน พิพิธภัณฑน์นครชุมนี้เป็นพิพิธภัณฑน์ที่นำเสนอเกี่ยวกับความทรงจำที่ได้มาจากจิตรกรรมในชุมชนที่เป็นแรงผลักดันในการการนำเอาประเพณีเก่านำกลับมาใช้ใหม่ทั้งทางเศรษฐกิจชุมชนและเพื่อสังคมและวัฒนธรรมแล้วเข้าไปทำการออกแบบพื้นที่ทางสถาปัตยกรรม

กระบวนการออกแบบได้คำนึงถึงการสร้างสรรค์ทางสถาปัตยกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและการพื้นที่ที่ใช้รองรับประเพณีประติมากรรมและจิตรกรรมในชุมชนที่แฝงและสอดแทรกในพื้นที่ชุมชน โดยอาศัยวิธีการออกแบบจัดวางผังโดยการเลือกที่จะกระจายตัวงานออกแบบพิพิธภัณฑน์เข้าไปสอดแทรกในพื้นที่ส่วนต่างๆแทนการกระจุกตัวอาคารให้อยู่แต่ในพื้นที่เดียวกันทั้งหมด การออกแบบรูปทรงและพื้นผิวของอาคารสถาปัตยกรรมที่ต้องการให้กลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพท้องถิ่นและทางวัฒนธรรม

การวางผังก่อให้เกิดการกระจายตัวของเนื้อหาการจัดแสดงของพิพิธภัณฑน์เข้าไปสอดแทรกของในบริบทชุมชนในส่วนต่างๆ การจัดวางตำแหน่งของอาคารในส่วนต่างๆ เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของเนื้อหากับพื้นที่นั้นๆ และลักษณะทิศทางการเดินเข้าชมในส่วนต่างๆ ของพิพิธภัณฑน์ที่สามารถจูงใจให้ผู้เข้าใช้เลือกที่จะเดินไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อเข้าชมอาคารในแต่ละส่วน ตัวรูปแบบของอาคารต้องการสื่อด้วยรูปแบบที่ประยุกต์ต่อยอดมาจากงานช่างและเทคโนโลยีการก่อสร้างของงานช่างสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในนครชุม เพื่อสร้างความกลมกลืนกับบริบททางสถาปัตยกรรมโดยรอบที่สร้างอยู่เดิม คนในพื้นที่เองก็จะไม่รู้สึกรู้ว่าพิพิธภัณฑน์นี้ตั้งอยู่เป็นเสมือนเป็นสิ่งแปลกปลอมในพื้นที่ ผู้ใช้สอยที่เข้ามาใช้ในโครงการจึงเสมือนว่าอาคารเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ชุมชน ส่วนที่ว่างภายในอาคารจัดแสดงแต่ละส่วนเป็นบรรยากาศของพื้นที่ว่างอาคารช่วงพาดกว้าง เป็นที่ว่างเฉพาะตัวที่มาจากความรู้สึกของพื้นที่ว่างภายในของโรงงานไม้, โรงสีข้าว, ตลาดเก่าในอดีตที่อยู่ในความทรงจำจาก

การทำไม้และอดีตที่เคยรุ่งเรืองของชุมชนนครชุมในอดีต ซึ่งชุมชนนครชุมแนวโน้มนำในการเกิดประเพณีประดิษฐ์ใหม่ๆที่มักเกิดจากความต้องการสร้างเอกลักษณ์ใหม่ๆ ให้กับชุมชนของตนเองจากปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เข้ามา รุมเร้าและรุกรานชุมชนโดยการนำเอาประเพณีที่ไม่ได้มีรากเหง้าเดิมอยู่ในชุมชนมาปรุงแต่งให้กับชุมชนของตนเอง¹⁰ ชุมชนนครชุมยังไม่มีแนวโน้มที่จะเกิดประเพณีประดิษฐ์ในรูปแบบนี้ เพราะมีการจัดทำรายงานวิจัยแบบแผนในการฟื้นฟูเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของนครชุม จากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและสภาวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชรร่วมกำหนดแนวทาง¹¹ รวมทั้งกลุ่มผู้นำและคนในชุมชนที่รักษาวัฒนธรรมของตนเองเป็นอย่างดีและร่วมกันสร้างความเข้าใจให้กับคนรุ่นใหม่ในชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมศิลปากร. (2476). **จดหมายเหตุเสด็จประพาสต้นในสมัยรัชกาลที่5**. พระนคร: โสภณพิพิธธรรมาคาร
คณะกรรมการวัฒนธรรมไทย-กัมพูชา. (2552). **ศิลาจารึกสุโขทัย-กัมพูชา**. กรุงเทพฯ: กรมสารนิเทศกระทรวงการ
ต่างประเทศ.

ชรณี แสงรุจิ. (2536). “ตำนานพระบรมมหาธาตุนครชุม.” **นิตยสารเมืองโบราณ** 19, 2 (เมษายน-มิถุนายน):
55-68

งามพิศ สัตย์สงวน. (2539). “มิติทางวัฒนธรรมในการจัดทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น.” เอกสารการสัมมนาทางวิชาการ
พิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย. ศูนย์มนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จักรสิน น้อยไร่ภูมิ และสิงห์ อินทรชูโต. (2557). “การประยุกต์ใช้วัสดุชนิดใหม่ในการสร้างสรรค์สิ่งปลูกสร้าง
ท้องถิ่น ชุมชนลุ่มน้ำนครชัยศรี.” **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**. 7, 2
(พฤษภาคม – สิงหาคม): 1399-1411.

ชัชวาล ธรรมสอน. (2544). **การศึกษาเรือนไทยภูมิปัญญาไทยจังหวัดกำแพงเพชร**. กำแพงเพชร: ฝ่ายเอกสาร
ตำราวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์. (2551). “ชุมชนชาติ อำนาจความรักในทุ่งมหาธาต.” **วารสารอ่าน** 1, 1 (เมษายน-มิถุนายน):
31-53.

ชูชาน เอ. เครน. (2557). **พิพิธภัณฑ์และความทรงจำ**. แปลจาก *Museum and Memory* แปลโดย
ณรงค์ฤทธิ์ สุมาลี. เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก
<https://museum.msu.ac.th/wpcontent/uploads/2015/06/28.pdf>

¹⁰ ยุทธการ ดิสกุล. (2553). “**ประเพณีประดิษฐ์และอัตลักษณ์ชุมชนคลองแห**.” วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต สาขาวิชา
มานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

¹¹ ตติยา อาจสามารถ และรัชฎาพร นิवासวงษ์ (2552). **เพลงพื้นบ้านนครชุม อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร**. กำแพงเพชร:
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. ; เพชรา บุตสีทา. (2552). “**การจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม**.” กำแพงเพชร:
งานวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. ; รัชนิวรรณ บุญอนันต์ และพัชรุณีไพ ประภัสสร. (2550). “**ความพร้อมของวัดพระบรมธาตุนคร
ชุมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปกรรม**.” กำแพงเพชร: งานวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. ; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด
กำแพงเพชร. **ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดกำแพงเพชร**. ม.ป.ท.,ม.ป.ป.; สันติ อภัยราช. (2524). **ประวัติความเป็นมาของเมืองนครชุม**.
กำแพงเพชร: ศรีสวัสดิ์การพิมพ์.

- ณัฐวุฒิ อัครโกวิทวงศ์. (2557). **ภาพตัวแทน ความหมาย และความเป็นการเมือง**. เข้าถึงเมื่อ 22 กันยายน.
เข้าถึงได้จาก http://www.tds.tu.ac.th/jars/download/jars/v9/2/02%20The%20Rajadamnoen%20Avenue_Koompong%20180156.pdf
- ตติยา อาจสามารถ และรัชฎาพร นิวาสวงษ์. (2541). **เพลงพื้นบ้านนครชุม อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร**.
กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- เถกิง พัฒโนภาส. (2540). **สัญศาสตร์ กับ ภาพแทนความ**. ภาควิชาออกแบบสถาปัตยกรรม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนศ วงศ์ยานนาวา. (2556). **มนุษย์โรมานติก**. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- ธนศ อารณสุวรรณ. (2542). “บทความการประดิษฐ์สร้างประเพณีประวัติศาสตร์ของปัจจุบัน.”
ศิลปวัฒนธรรม 21, 1 (พฤศจิกายน): 77-82.
- น. ณ ปากน้ำ[นามแฝง]. (2548). **แบบแผนบ้านเรือนในสยาม**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ. พิมพ์ครั้งที่ 5.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์, สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2533). “เมืองกำแพงเพชรการท่องเที่ยว.” รายงานการสัมมนาทางวิชาการ
เรื่อง กำแพงเพชร อดีต ปัจจุบัน อนาคต จัดทำโดย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิถียุโรป, 27-30 สิงหาคม.
- เบนเนติก แอนเดอร์สัน. (2552). **ชุมชนในจิตกรรม บทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและการแพร่ขยายของชาตินิยม**.
แปลจาก *Imaged Communities Reflection on the Origin and Spread of Nationalism*.
แปลโดย ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- เพชร บุดสีทา. (2552). **การจัดการตลาดการท่องเที่ยวนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏ**
กำแพงเพชร.
- พัฒนา กิติอาษา. (2546). “มองคน นานาชาติในกระแสการเปลี่ยนแปลง.” ใน **หนังสือรวบรวมบทความจาก**
การประชุมประจำปีทางมนุษยวิทยา ครั้งที่ 1 มานุษยวิทยากับการศึกษาปรากฏการณ์โยทยา
อดีตในสังคมไทยร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ยุทธการ ดิสกุล. (2553). “ประเพณีประติมากรรมและอัตลักษณ์ชุมชนคลองแห.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต*
สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัชนิวรรณ บุญอนันท์ และพชรไพ โประภัสสร. (2550). “ความพร้อมของวัดพระบรมธาตุนครชุมในการเป็น
แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปกรรม.” กำแพงเพชร: งานวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- เรียบเรียง[นามแฝง]. (2543). **ทุ่งมหาธาต**. กรุงเทพฯ: องค์การครูสภา.
- ระวีวรรณ โอหารัตน์มณี และวีระ สัจกุล. (2555). **การใช้พื้นที่สาธารณะเป็นถนนคนเดินแบบตลาดนัดใน**
เมืองของไทย.โครงการวิจัย สถาบันอาศรมศิลป์.
- เรืองศักดิ์ แสงทอง. (2551). “ตามรอยประวัติศาสตร์กำแพงเพชรจากนวนิยาย ทุ่งมหาธาตของเรียบเรียง.”
ศิลปวัฒนธรรม 29,3 (มกราคม): 152- 162.
- วัฒนพันธุ์ ครุฑทะเล. (2557). “ปรากฏการณ์บังไฟพญานาค : การสร้างนวัตกรรมเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย นครหลวงเวียงจันทน์ และแขวงบอลิคำไซ.” *วารสารวิชาการ*
Veridian E-Journal 7, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม): 1611-1624.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร. **ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดกำแพงเพชร.** (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.)
สันติ อภัยราช. (2524). **ประวัติความเป็นมาของเมืองนครชุม.** กำแพงเพชร: ศรีสวัสดิ์การพิมพ์.
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ.(2552)**เสด็จประพาสต้นในรัชกาลที่ 5.**กรุงเทพฯ:วิสตอม.
สุวรรณมาศ เหล็กงาม. (2552). “การประกอบสร้างภาพเพื่อการโหยหาอดีตในรายการวันวานยังหวานอยู่.”
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ไสว เลี่ยมแก้ว. (2528). **ความจำของมนุษย์ ทฤษฎีและการสอน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สยามมิตร.
เอกรินทร์ พึ่งประชา. “พระราชหุ ประเพณีประดิษฐ์แห่งวัดศิระชะทอง.”วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิตสาขาวิชา
มานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
อังกูล หงส์คณานุเคราะห์. (2554). “สถาป โศกเขา คาราบาว ความทรงจำที่แตกต่างและความแตกต่างกับ
ความทรงจำ.” ใน **มองคน สะท้อน โครงสร้าง.** นครปฐม: มิสเตอร์ก๊อปปี้.